

ARANYOSSZÉK, HÁROMSZÉK, ERDŐVIDÉK ÉS A BARCASÁG

**SZÉKELYFÖLDI
HONISMERETI TÚRA**
ahalyt kitérővel a Német
Lovagrend erdélyi emlékeinél
2020. október 4-11.

Tudományos vendég:

Dr. Kubassek János

a Magyar Földrajzi Múzeum igazgatója

Aranyosszék - Torockói-hegység - Székelykő (1129 m) -
Nagyenyedi Református Kollégium - Gyulafehérvár - a Német
Lovagrend történe Szászföldön (Königsboden) - Fekete-
halom (Zeiden) - Háromszék - Sepsiszentgyörgy - Prázsmár
(Tartlau) - Szászhermányi (Honigberg) - Barcaföldvár (Marien-
burg) - Kovászna - Csomakőrös - Háromszéki-havasok
(1600 m) - Kommandó - Erdővidék - Vargyas-szurdok -
Orbán Balázs-barlang - Farkaslaka - Szelykefürdő
- Székelyudvarhely - Madarasi-Hargita (1801 m)

134 700 Ft

+ belépők és támogatások

Szállások belvárosi hotelben, panziókban, falusi vendégházak
külön fürdőszobás, 2 ágyas szobáiban

A részvételi díj az egyéves Magyar Földrajzi Társaság-tagdíjat és
az egyéves A Földgömb magazin-előfizetés díját is tartalmazza - attól el
nem választható. A Földgömb magazin előfizetés átruházható.

JELENTKEZÉS Gógös Norbert | +36 30 250 2765
norbert@telekifelfedezok.hu | www.telekiutak.hu

| Licence: U-001681/2015

médiaunió
rajtad is múlik!

#AZÉNTANÁROM
TÖBB MEGBECSÜLÉST
ÉRDEMEKEL
MEGTANÍTOTT TŰLÉLNI,
HA KIKAPOK A VERSENYEN

OSZD MEG, HOGY TE MIT KÖSZÖNHETSZ
A TANÁRODNAK, ÉS HASZNÁLD
AZ #AZÉNTANÁROM HASHTAGET!

ELILLANÓ TÖRTÉNELEM A FEHÉR-TENGER: MŰEMLÉKVÉDELEM, EMLÉKEZETPOLITIKA, KLÍMAVÁLTOZÁS

▷ SZÖVEG ÉS FÉNYKÉP: VONNÁK DIÁNA

Vajon hogyan érinti a sarkvidéki múltfeltárást a klímaváltozás? Milyen hatással van a felmelegedés az ásatásokra és a műemlékekre? Orosz és brit régészekkel, antropológusokkal a Fehér-tenger partvidékén karéliek sziklarajzokat és rituális labirintusokat látogatunk, de megcélazzuk a Szoloveckij-szigetek ember alkotta csatornáit, középkori kolostorait is. Ez utóbbi adott helyet az egyik első szovjet kényszermunkatábornak, így Alexander Szolzsenyicin a Gulag-szigetvilág lapjain a gulág anyjának nevezi

Érintetlen táj?

Első ránézésre a Szoloveckij-szigetek és tulajdonképpen a Fehér-tenger egész vidéke jórészt érintetlennek tűnik. Arhangelszkből az Onyega-öböl mentén majdnem 14 óra a vonatút Belomorszk kikötőjébe, ahonnan a hajók a szigetek felé indulnak, és ezalatt – egy-egy falut leszámítva – gyakorlatilag csak a tajgát látjuk. Hasonló élmény megérkezni a lakatlan Kuzovaszigetekre is: a meredek gránit-sziklák nem mutatják emberi jelenlét nyomát, a nyírli-gecek, fenyvesek, magasabban a tundra látványa pedig szinte robinsoni élményt nyújt.

A régészetet sokáig jellemezte a természeti és az ember alkotta világ radikális különkezése. A monumentális épített örökség hiányában az olyan gyéren lakott, szórványos infrastruktúrájú területek, mint az északorosz tajga, a kö-

Russzkij Kuzov

A Fehér-tenger szigetei többnyire egymástól jól belátható távolságban vannak, felfedezésük és bejárásuk derült időben nem igényelt különösebben komoly navigációs tudást

zép-afrikai vagy új-guineai esőerdők sokáig szinte történelem nélküli területeknek tűntek. Sírmelékeken keresztül persze bizonyos dolgok azért rekonstruálhatóak voltak, mégis könnyű volt olyanoknak látni itt az emberi jelenlétet, mint ami a természet eredendő állapotába simul.

Pedig igazi ősszállapokat ki-

szűznek tűnő vidékein pl. a házasított vagy félvad rénszarvasok által megváltoztatott tundrai növényzet egyértelműen jelzi az emberi beavatkozást, de ehhez hasonló volt Skandináviában és Skóciában az állattenyésztés és a hajózás miatt megnövekedett erdőpusztítás hatása is.

Ahogy a laboratóriumi módszerek egyre kifinomultabbá válnak, és emberi maradványokból étrendi következtetéseket, talajmintákból ökológiai rekonstrukciókat alkothattunk, adott az eszköztár, amelynek segítségével

feltárható az emberiség történetének környezeti szelete.

Amikor a klímaváltozás okozta régészeti problémákról beszélünk, nemcsak a sírok, épületek,

Ahogy a laboratóriumi módszerek egyre kifinomultabbá válnak, adott az eszköztár, amelynek segítségével feltárható az emberiség történetének környezeti szelete.

fejezetten kevés földi területen láthatunk, leginkább ott, ahol az életfeltételek már évezredek óta kedvezőtlenek az emberi megtelepedés számára. Észak-Oroszország

sziklarajzok sorsa fontos, hanem akár az egykori nomád letelezőterületek környezetváltozása, vagy a felszín alatt lapulók, étel- és faépület-maradványok formájában megmaradt települések is.

A környezeti szemszögből végzett régészeti munka egyfajta professzionális nyomkeresés, egy olyan, első ránézésre kevésbé látványos történet elemeinek felkutatása, amelyet jóformán alig ismerünk.

Klímaváltozás és régészet

A régészek számára az óra gyorsan ketyeg: a sarkkör egyike a klímaváltozás által leginkább veszélyeztetett zónáknak. A melegedés tempója gyors, az olvadás során keletkező víztöbblet nem segíti az állagmegőrzést, de a feltárást sem. Az örökfagy kiterjedésének és vastagságának csökkenésével sok lakott helyszín szilárd alap nélkül marad, régi építmények dőlnek meg, roskadhatnak össze. Régészeti szempontból ugyanilyen fontos, hogy

a folyamatosan fagyott rétegek hatalmas területeken óvták eddig az ősi leleteket. A Fehér-tenger vidékén viszont a tengerszint-emelkedés, általánosan a nedvességnövekedés és ezzel együtt a mállás fokozódása jelent kiemelt veszélyt. Utóbbira különösen érzékenyek a csupasz sziklafelszínek neolitikus

sziklarajzai, ezért pontos dokumentálásuk kiemelt, igen sürgős feladat. A vízszintemelkedés pedig akár már e században is megpecsételheti a kora középkori kikötők, part menti hajóépítő műhelyek sorsát is.

A Máltai Egyezmény a régészeti örökség helyszíni, *in situ* feltárást és védelmét szorgalmazza, mivel a lehető legkevésbé megbolygatott leletegyüttesek a jövőben több régészeti munkát tesznek lehetővé. Ám a sarkvidék környéki területeken dolgozó régészek

A Fehér-tenger vidékén viszont a tengerszint-emelkedés, általánosan a nedvességnövekedés és ezzel együtt a mállás fokozódása jelent kiemelt veszélyt.

körében újabban gyakran felmerül, hogy a klímaváltozás miatt több lelet lenne védhető *ex situ*, vagyis megtalálásuk helyéről elszállítva, biztonságos helyszínen feltárva.

A Fehér-tenger petroglifái

Karélia és a murmanszki vidék, de főleg az Onyega-tó és a Fehér-tenger legegységülállóbb régészeti öröksége az itt fellelhető sok ezer sziklarajz, ill. sziklavészet. Ezek a petroglifák pár centisek vagy több méteresek is lehetnek és általában lapos sziklafelületeken találhatók.

talmas a bizonytalanság. Az egyetlen támpontot az Onyega-tóban, Kizsi szigetén található majdnem kétszáz sír jelenti, amelyek 7500-6700 évvel ezelőttről származnak, azonban ez nem zárja ki, hogy a sziklarajzok egy része akár évezredekkel később is készülhetett.

Két, egymással kapcsolatban álló csoportjuk ismert: a délebbi, Onyega-tó menti és 300 km-rel északabbra, Belomorszkhoz közel, a Vyg-folyó deltájában fellelhető petroglifák.

Van belőlük a part menti területeken, de a tajgába rejtve, jégta-
karó által simára csiszolt kőfelü-
leteken is.

Születésük idejét nehéz pon-
tosan meghatározni, legelső pél-
dányaik valószínűsíthetően 5-6000
évvel ezelőtt születhettek, de egyéb
tárgyi leletek vagy sírok híján ha-

koznak a part mentén, 17 ki-
szögellésen és 6 szigeten – itt
összesen 1200 alakot tártak fel.
300 km-rel északabbra, Belo-
morszkhoz közel, a Vyg-folyó
deltájában viszont 3400 alak is-
mert. Közös vonásuk, hogy
egyenletesen, kb. fél centiméter
mélyen bevésték az alakzatokat

A Zalavrugacsoport egyik részlete

A Fehér-tenger menti petroglifáknál
különösen gyakori a hajóábrázolás,
mellettük szarvasok, arrébb
emberalakok láthatók

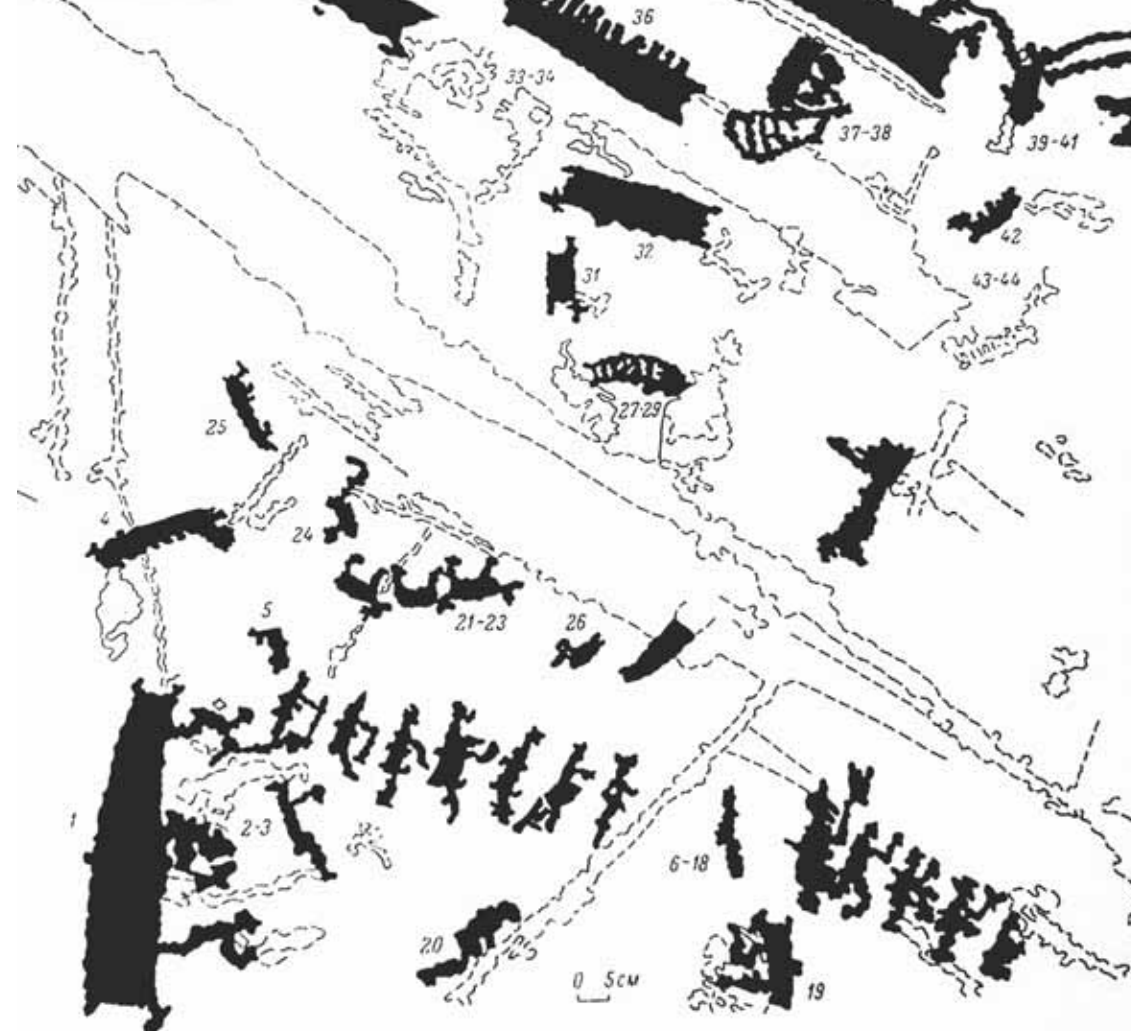

A CIKK MEGJELÉNÉSÉNEK
TÁMOGATÓJA AZ STA TRAVEL

STATRAVEL.HU

Szarvasalakok

A Zalavrugacsoport több száz ábrázolása
között egészen kicsi, néhány
centiméteres és majdnem életnagyságú
figurákkal is találkozhatunk

Medveadászat

A medvét elejtő vadász utolsó mozdulata
mellett a korábbi lándzsák is jelzik a
medvével folytatott küzdelem nagyságát

a sziklafelszínbe és nagy valószí-
nűséggel festve is voltak.

Persze nem Karélia az egyetlen
északi vidék, ahol ilyen jellegű
sziklarajzok maradtak fenn: észa-
kabbra, Murmanszkhoz közelebb
is fellelhetőek, de például Svéd-
országban Boglösa és Enköping,
Norvégiában pedig Østfold terü-
letén található jelentősebb szikla-
rajzok. Karélia viszont az egyetlen
terület, ahol valószínűleg finnugor
népekhez köthetők!

Funkciójuk rituális lehetett,
sok esetben túlvilági lényeket áb-
rázolnak: spirálban végződő lábú
szarvast, kezében mérleget tartó
szarvasalakit. A férfiak és nők
legtöbbször oldalról látszanak,
nemi jellegzetességeik hang-
súlyosak. Mellettük azonban élethű
nagyságú szarvasvészetek, térkép-
ábrázolásnak tűnő ábrák és vadá-
szatok különböző stációi is előke-
rültek!

Sok petroglifáról már évszá-
zadok óta tudnak a helyiek: álta-
lában babonás félelem övezte őket,
tiltott helynek számítottak, sokszor
kereszttek állításával igyekeztek
ellensúlyozni a jelenlétüket. Az
orosz régészek szerint mindez sok
helyütt napjainkban is jelen van,
ám az ősi emlékek jelentőségét
nem mindig fogadják el a helyiek,
így nehéz bevonni őket az örök-
ségvédelembe.

A Szoloveckij-szigetek

A jégkoptatta szigetvilágban jó időben nem jelent nagy kihívást a navigáció, sok esetben egy-egy sziget magasabb pontjairól rálátni a következő csoportra. Közülük területük és történelmi szerepük miatt is kiemelkednek a Szoloveckij-szigetek, ahová a legtöbb látogatót a középkori kolostor és a gulág-múlt vonzza.

Ennél persze jóval komplexebb historikus helyszínen járunk: az első, még csupán nyárra érkező la-

kóktól a később egész évre idetelepülő ortodox szerzetesekig mindenki fontos átalakító munkát vég-

Kréta és Mükéné területén is találhatóak ugyan labirintusok, de sehol máshol nincsenek ilyen számban: a Fehér-tenger mellékén összesen 35-öt ismerünk belőlük.

zett, s ennek nyomait követve feltárható a szélsőséges klimatikus viszonyok közepette különösen fontos emberi alkalmazkodóképesség.

A legelső emlékek a sziklavésetekkel valószínűleg egyidős labirintusok, amelyek egykori szerepkörét a petroglifákénál is jóval kevésbé értjük. Kövekből álló, általában spirális objektumokról van szó, sokszor jól kivehető középponttal. Kréta és Mükéné területén is találhatóak ugyan labirintusok, de sehol máshol nincsenek ilyen számban: a Fehér-tenger mellékén összesen 35-öt ismerünk belőlük.

A szigetek ősi kikötőivel tengeri régészek foglalkoznak, a legrégebbi ilyen építmények viszont mára

többnyire teljesen víz alatt vannak. A szigetcsoportot ért talán legfontosabb beavatkozás azonban akkor történt, mikor 1436 után megalapították a világ egyik legészakibb kolostorát. A szerzetesek megérkezésével létrehoztak egy olyan csatornarendszert, ami összeköti az itteni, kb. 500 tavat! Ezek eleinte az ivóvíz biztosítása, később az élelem- és tüzelőszállítás miatt voltak elengedhetetlenek, de a 16. század folyamán tengerközeli vízimalom is helyet kapott a rendszerben.

Szikár életterek

A Fehér-tenger kisebb szigetei gyakran teljesen kopár, jégcsiszolta gránitfelületekből állnak, amelyeken legfeljebb mohák és zuzmók találnak megfelelő élettérre.

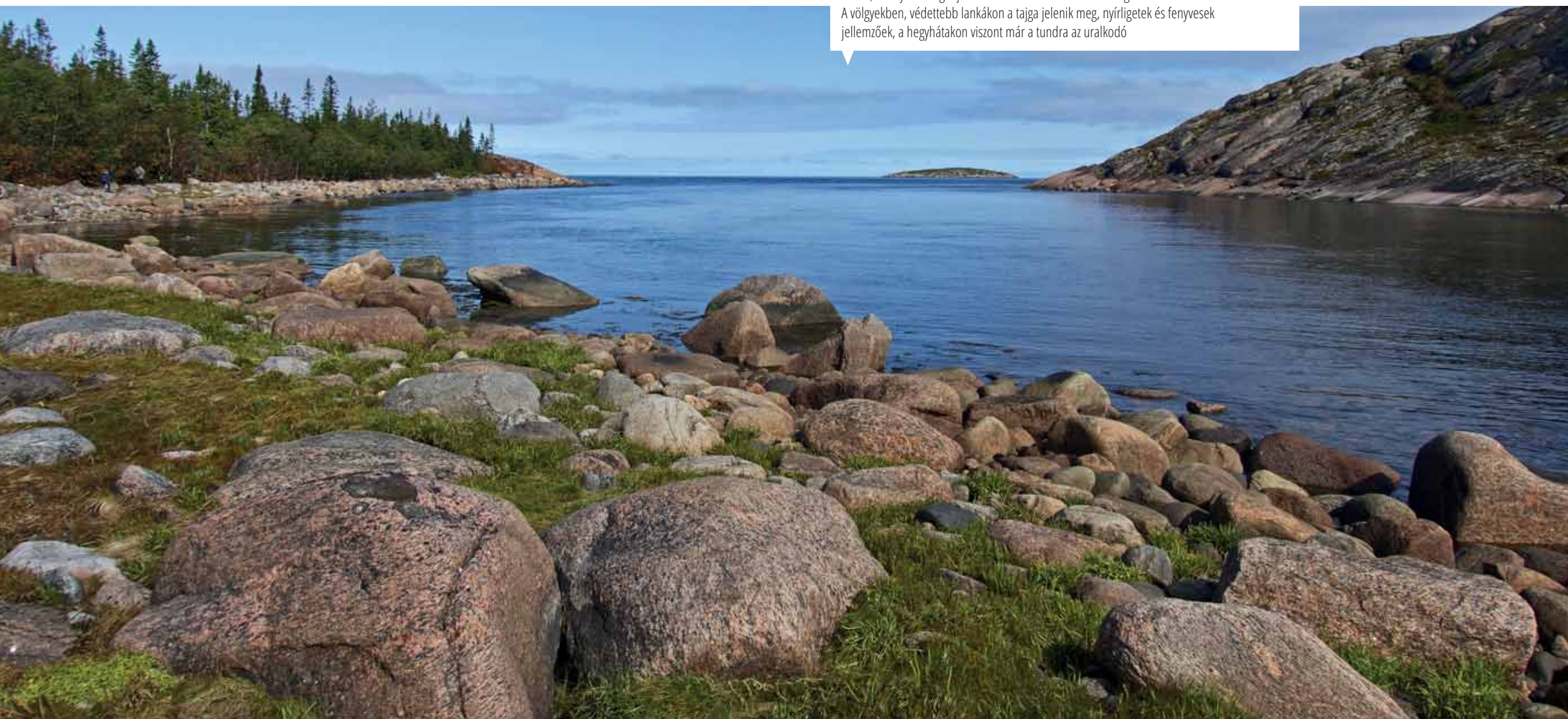
A völgyekben, védettebb lankákon a tajga jelenik meg, nyírligetek és fenyvesek jellemzőek, a hegyhátakon viszont már a tundra az uralkodó

A kézzel épített csatornák 2-3 méter szélesek és viszonylag sekélyek, leginkább kisebb csónakokkal hajózhatók: e beavatkozások mindenestre lehetővé tették, hogy a szigetcsoport központi szigete több száz szerzetes otthona legyen.

Mindezeknél azonban sokkal kiterjedtebb terv egyik helyszíne volt a vidék 1923 után, amikor a helyi büntetőtábor a legnagyobb létszámmal működött: a foglyokat igazi ipari léptékű tájmódosításon dolgoztatták – a Fehér-tengert a

Balti-tengerrel összekötő csatorna megépítésén.

A gulág ugyan időben közel van, emlékei azonban mára szinte teljesen eltűntek. Egy kisebb kiállítás és pusztuló barakkmaradványokon túl alig valami emlékeztet az 50 ezer fogoly történetére. A tábor – szovjet mércével mérve – rövid életű volt, csupán 15 éven át működött: Finnországhoz közeli helyzete stratégiai szempontból problémássá tette a fenntartását. Ám mind mérete, mind szimbolikus szerepe miatt a szovjet kényszermunka egyik ikonikus helyszíne marad.

Természeti és történelmi „rezervátum”

1992-ben az ortodox egyház visszakarta a kolostort, a gulágmúzeum és a kolostor viszonya viszont feszültséggel teli. 1989-ben ugyan itt szervezték meg az első gulág-kiállítást, ám a kolostor mai működése sok szempontból nehezíti a komplex történelmi munkát. Az egyház a szigetcsoporthoz zárandóhely jellegét szeretné előtérbe helyezni, emellett sem a kényszermunkatábor, sem a neolitikum öröksége nem kap(hat) elég figyelmet.

A gulág tárgyi emlékeit persze

nem annyira a klímaváltozás, mint inkább a fenntartás hiánya veszélyezteti, de a végeredmény ha-

A gulág tárgyi emlékeit persze nem annyira a klímaváltozás, mint inkább a fenntartás hiánya veszélyezteti, de a végeredmény hasonló a Fehér-tenger örökségének többi példájához...

sonló a Fehér-tenger örökségének többi példájához: az emberi jelenlét historikus nyomainak védelme, láttatása nélkül könnyen visszacsúszik a táj a látszólagos érintetlenségbe. Restaurálás, ál-

lagmegóvó, dokumentációs munka nélkül a sziklarajzok, labirintusok, a szerzetesek által épített csatornák és a gulág is veszélyeztetett örökséggé válhatnak.

A Szolovki ugyanakkor rezervátumi státuszt élvez, s ennek komolyan vétele alkalmas lehet az összetett védelemre. E kategória egyesíti a természetvédelmet és a kulturális örökségvédelmet, a Szovjetunióban ugyanis a természet és a kultúra védelmét egyaránt a zapovednyiknak nevezett környezet-

megőrző területi rendszerbe sorolták. Legtöbbjük máig létezik, s e rendszer sok szempontból változatlanul él tovább: a védett területekhez tartozó szakembergárdát, múzeumokat, kutatóintézeteket, restaurátorműhelyeket, erdészeti kísérleti telepeket igyekeztek helyben megszervezni, és csak ezután építették be azokat a központosított, hierarchikusan szervezett állami hálózatba.

A Szoloveckij-szigetek védett területe ennek megfelelően egyszerűen lát el természetvédelmi, régészeti, illetve műemlékvédelmi feladatokat, leginkább a kolos-

torhoz kapcsolt múzeum munkáján keresztül. A ráépült kutatóbázison pedig kísérleti és ásatásos régészet, ornitológiai és botanikai munka is folyik.

Szinte ironikus, hogy a természeti és kulturális örökség együttes kezelése egy olyan időszakban válik igazán elismertté és kivitelezhetővé, amikor éppen az ember okozta környezeti változás fenyegeti igazán az egy történetét írható, mélységében megismerhető természeti és történelmi múltat. Eltérnek ugyan a vélemények, hogy ez a környezeti változás indokolja-e, hogy az ipari forradalom óta

új földtörténelmi korszaként – az antropocénként – tekintsünk jelenünkre, ám az emberi múlt emlékezete szempontjából rendkívül fontos a környezeti szemléletű régészeti munka támogatása, hogy legalább az emlékek rögzítésével ellene dolgozzon a még alig feltárt emberi történelem eltűnésének.

VONNÁK DIÁNA
ANTROPOLÓGUS, POSZT-SZOCIALISTA KULTÚR- ÉS VÁROS-POLITIKÁVAL, MŰEMLEK-VEDELEMMEL FOGLALKOZIK

Igazi teszttérp

Az itt-ott térdig érő hóban könnyen egyensúlyát veszítheti a túrázó. Így fontos a jól rögzített hátizsák és a megfelelő súlyelosztás

HÁTAMON A HÁZAM ÉS A ZSÁKMÁNY

Fjällräven KEB vs. SINGI hátizsák

A berlini fal leomlása után a Potsdamer Platzon koncertezett a Pink Floyd. 1990 nyarán az emblemikus *The Wall* koncertre igyekeztünk két cimborámmal. Ekkor avattam fel első túrazsákomat. Bár nem klasszikus trekkingre készültünk, de legalább akkora kalandnak számított az idő tájt elvonatozni Berlinbe, ahol a hátunkon kellett vinnünk mindent, amire szükségünk lehet a kiruccanás alatt. Csóró, keleti blokkbeliekként amúgy sem jöhetett szóba szálloda, az AirBnB-re pedig még évtizedeket kellett várni. A koncertjegyre spóroltunk, így maradt, ami a hátunkon van – meg a kaland...

Harmic év elteltével már-már megmosolygom az egymással versengő túrafelszerelés-gyártó cégeket az újabb s újabb modellek bemutatásakor. A hátizsákok azóta szinte minden igényt kielégítenek. Nehéz igazán különbséget tenni jó és még jobb között. Persze akad azért mit mérlegelni a színen és trendi dizájn kívül is.

Mi most két Fjällräven zsákot vizsgáltunk meg, melyeket a márka őszi kollekciónak mutattak be. Ezúttal decemberi sielésünk alkalmával, téli viszonyok közt próbáltuk ki őket. (Ez nem lehet gond, hiszen a zsákokat sítúrákhoz is ajánlja a rókás-márka gyártója.)

A tesztalanyok a Keb 52 és a Singi 48 túrazsák. Első ránézésre a legnagyobb különbség közöttük, hogy a Singire több mindent lehet „aggatni”. Fotoállványt,

puskát vagy horgászbotot is könnyen tudunk a zsákra rögzíteni. Igen sokoldalú, alkalmas vadászatra, pecázáshoz, de akár a természetfotósok is jó hasznát vehetik. Sőt, a Singire akár több, külön megvásárolható oldalzseb/tároló is felszerelhető, így továbbtuningolhatjuk zsáunkat. A Keb ezzel szemben inkább megfelel a letisztult skandináv dizájn: pont annyira praktikus, mint amennyire egy komolyabb túrán szükségünk lehet rá.

Ami legelőször feltűnik a hátizsákokon, az a dínyertes faváz. Már-már Ötzit idéző hangulatot kölcsönöz hűséges útitársunknak, bár a több ezer éves múmia mellett talált faváz hátizsák maradványai még igen kezdetleges dizájnról tanúskodnak, és a fába sem gravírozták lézerral, hogy: „Az FSC-szabványnak megfelelő nyírfából készült.” A fa használata azonban jól tükrözi a Fjällräven erőfeszítéseit, melyeket termékei karbonlábnyomának csökkentése érdekében tesz. Előállítás 90%-kal alacsonyabb környezetterheléssel jár, mint az alumíniumtársaié, fizikai tulajdonságai azonban cseppet sem rosszabbak. Sőt, a hátizsákok szinte minden anyaga újrahasznosított! Fő alkotója a Fjällräven által fejlesztett G-1000 Heavy Duty szövet, mely szinte a kezdetektől alkotóeleme a legtöbb rókásterméknek: organikus pamutból és újrahasznosított poliészterből készült, sűrű szövésű anyag. A Keb 52-t azonban alul a legújabb Bergshell szövetrel is megerősítették, mely valóban kiváló

vízálló tulajdonsággal rendelkezik. Ezt korábban kabát formájában már mi is próbára tettük.

Am hiába fejlesztették a tökéletességig a gyártók a hátizsákokat, egy dolog nem változott: vérmérsékletünkől, a túra hosszától és jellegétől függően nehezek! A problémát két módon is lehet enyhíteni: a megfelelő pakolással (jó súlyelosztással), valamint a konstrukcióval. A Fjällräven a megfelelő tervezéssel próbált enyhíteni a túrázó terhén. A derékpánt és a vállpántok kellően párnázottak, és a hevedereket hozzá tudjuk igazítani testalkatunkhoz, magasságunkhoz. Ha jól állítjuk be zsáunkat, az elsősorban a derekunkra és a vállunkra támaszkodik. A két párnázás között pedig a levegő szabadon áramolhat, megakadályozva ezzel, hogy hátunk teljesen leizzadjon. (Persze én még nem láttam olyan zsákot, amellyel szárazon megúszhattam volna a cipelést...) Mindkét tesztalany igazán kényelmes és könnyű viselet még jól megpakolva is.

A zsákok felépítése és zsebei hasonlóak, így a fő rekeszbe csomagolt holminkhoz minden oldalról, akár alulról is hozzáférhetünk. Nem kell kipakolnunk az egész zsákot még akkor sem, ha a legaljára rejtett kütyüre lenne szükségünk. Sőt, a tartalmát is egyszerűbb így áttekinteni. A Keb – a Singivel ellentétben – egy plusz nagy zsebet is kapott az elejére, amiben kényelmesen elfér akár a teljes esőfelszerelésünk is. A Singit ehelyett egy rugalmas zsinórháló díszíti, ami további holmik rögzítésére szolgál.

A Kebet tehát azoknak ajánljuk, akik hosszabb – akár technikai – túrát terveznek és ehhez van szükségük strapabíró, megbízható, egyszerű, de praktikus társra.

Ha a Singi 48-at így, zsebek nélkül érezzük teljes egésznek, e zsák szintén egyszerű, letisztult, hosszukás formája remek súlyelosztást tesz lehetővé. Nincs felesleges sallang, terjedelmes zsebek. De ha útközben mégis rá kell kötöznünk egy-egy feleslegessé vált ruhadarabot, a hevederek és a „daisy chain” ezt is lehetővé teszi. Váll- és derékpántjai szintén jól állíthatóak, kényelmes cipelést biztosítanak – amennyiben el tudjuk fogadni, hogy a cipelés kényelmes is lehet. Rutinos pakolók kedvence...

Heiling Zsolt–Nagy Éva Johanna

Terepszínen, hóban: a KEB 52 és a Singi 48

Szembeötlő a minden oldalon végigfutó huroksor, a „daisy-chain”, mely a Singit díszíti. A derékhevedert zsebek egészítik ki, a mellpánton pedig vérszíj is található

Fa és alumínium

Szépen megmunkált nyírfaváz merevíti a zsákot. Az alumínium is belopózott a dizájnba: a KEB 52 oldalára hevederrel és a Fjällräven újfajta, kampós csatjával stabilan rögzíthetjük akár túralécünket is

Vadászatszimuláció

Zsákmányállatok helyett plüssbagoly- és rénszarvasbákkal teszteltük a zsinórhálós rögzítést. A potyautasok nem panaszkodtak, csupán kiskorú gazdáik, mivel egy időre nélkülözniük kellett játszótársaikat...

FÖLDGÖMB, 2020

IDÉN IS VÁRJUK MINDEN OLVASÓNKAT,
KOLLÉGÁNKAT, BARÁTUNKAT RENDEZVÉNYEINKRE!

2020. MÁJUS 1. | MILLENÁRIS PARK

2020. NOVEMBER 15. | AKVÁRIUM KLUB

A FÖLDGÖMB EGYÜTTMŰKÖDŐ PARTNEREI ▾

E LAPSZÁMUNK MEGJELENÉSÉT TÁMOGATTÁK ▾

MAGYAR
FÖLDRAJZI
TÁRSASÁG

ALAPÍTVÁ: 1872

1142 BUDAPEST, ERZSÉBET KIRÁLYNÉ ÚTJA 125.
HONLAP: WWW.FOLDRAJZITARSASAG.HU
E-MAIL: INFO@FOLDRAJZITARSASAG.HU

ELNÖK: DR. CSORBA PÉTER
AELNÖKÖK: DR. SZILASSI PÉTER
DR. MICHALKÓ GÁBOR
FŐTITKÁR: DR. DAVID LÓRÁNT

SAKOSZTÁLYOK:

BIZTONSÁGFÖLDRAJZI ÉS GEOPOLITIKAI
SAKOSZTÁLY, EXPEDÍCIÓS SAKOSZTÁLY,
TÁRSADALOM- ÉS GAZDASÁGFÖLDRAJZI
SAKOSZTÁLY, HEGYMÁSZÓ-SAKOSZTÁLY,
OKTATÁS-MÓDSZERTANI SAKOSZTÁLY,
EGÉSZSÉGFÖLDRAJZI SAKOSZTÁLY,
TERMÉSZETFÖLDRAJZI SAKOSZTÁLY,
TÉRKÉPÉSZETI SAKOSZTÁLY,
TURIZMUSFÖLDRAJZI SAKOSZTÁLY,
FÖLDRAJZTANÁRI SAKOSZTÁLY

TERÜLETI OSZTÁLYOK:

BAKONY-BALATON-VIDÉKI OSZTÁLY (VESZPRÉM)
BORSODI OSZTÁLY (MISKOLC)
DEBRECENI OSZTÁLY
DÉL-DUNÁNTÜLI OSZTÁLY (PÉCS)
DUNA-VÖLGYI OSZTÁLY (SZÉKESZÁRD)
EGER-BÜKK-VIDÉKI OSZTÁLY
GYÖNGYÖS-MÁTRA-VIDÉKI OSZTÁLY
KISALFÖLDI OSZTÁLY (GYÖR)
KISKUNSAGI OSZTÁLY (KECSKEMÉT)
KÖZÉP-DUNÁNTÜLI OSZTÁLY (SZÉKESFEHÉRVÁR)
KÖRÖS-VIDÉKI OSZTÁLY (BÉKÉSCSABA)
NYÍRSÉGI OSZTÁLY (NYÍREGYHÁZA)
NYUGAT-MAGYARORSZÁGI OSZTÁLY (SZOMBATHELY)
SZEGEDI OSZTÁLY
SZÉKELYFÖLDI OSZTÁLY (CSIKSZEREDA)
TOLNA MEGYEI OSZTÁLY (DOMBOVÁR)
ZALAI OSZTÁLY (NAGYKANIZSA)

KÖNYVTÁR ÉS GYŰJTEMÉNYEI:

1112 BUDAPEST, BUDAÓRSI ÚT 45.
TEL.: (06-1) 309-2600/1443
(2015. NOVEMBER 15-TŐL
HATÁROZATLAN IDEIG ZÁRVA TART.)

AZ ÉGGÖMBÖT TARTÓ ATLASZ A MAGYAR FÖLDRAJZI
TÁRSASÁG VÉDJÉKYÉNT BEJEGYZETT JELKEPE

LAPALAPÍTÓ (1929):
DR. MILLEKER REZSŐ

**AZ ÚJ SZOROZAT
ÚJRAINDÍTÓI (1999):**
DR. NEMERKÉNYI ANTAL
ÉS FARKAS PÉTER

1929-1933, FELELŐS SZERKESZTŐ:
DR. MILLEKER REZSŐ

1934-1944, SZERKESZTŐK:
DR. BAKTAY ERVIN ÉS DR. KÉZ ANDOR

1999-2005, FŐSZERKESZTŐ: DR. NEMERKÉNYI ANTAL

2005-2006, FŐSZERKESZTŐ: DR. VOJNITS ANDRÁS

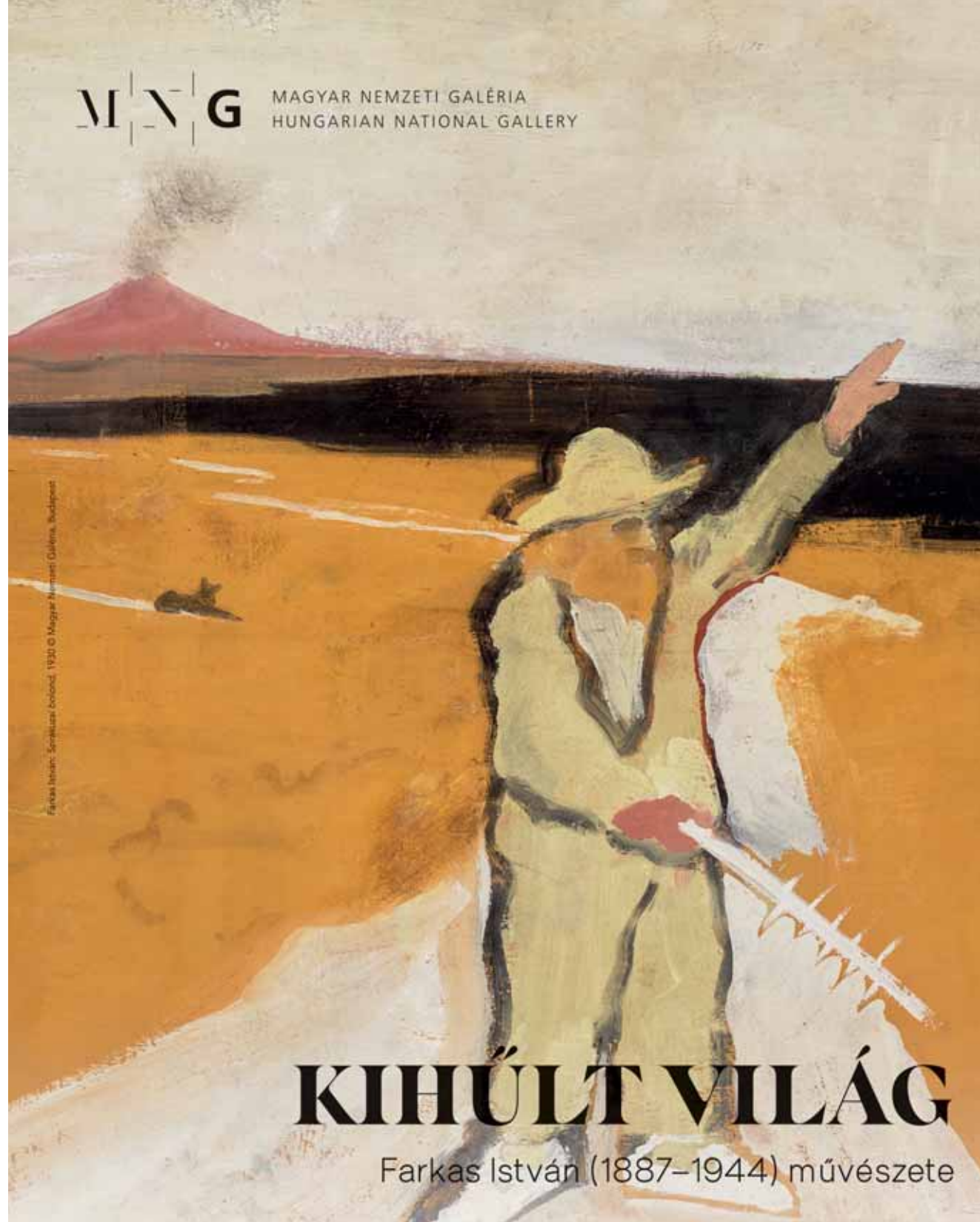
2006-TŐL FŐSZERKESZTŐ: DR. NAGY BALÁZS

A TERMÉSZET ÉRTÉK

FEDEZD FEL ÉS ÓVD MEG VELÜNK!

Csatománk telfedi előtted hazánk és földünk kincseit, lenyűgöző tájait és kulturális értékeit. Segítünk megérteni a természet működését, problémáit valamint feltárni a megoldási lehetőségeket, mert Te is tehetsz környezeted megóvásáért és jobbá tételéért!

Farkas István: Székelyszék bolond, 1930 © Magyar Nemzeti Galéria, Budapest

KIHŰLT VILÁG

Farkas István (1887–1944) művészete

MAGYAR NEMZETI GALÉRIA | 2019. december 13. – 2020. március 1.

Együttműködő partnerek

Művészeti partnerek

kísérő kamarakiállítás: mng.hu/soa